

3. *Servūs ancillās oppidās* nōn _____ singularis, sed _____ est.
4. Singularis: nōminātīvus *servus*, datīvus *servi*.
5. Plūrālis: nōminātīvus *servī*, datīvus *serv* _____.
6. Singularis: nōminātīvus *ancilla*, datīvus *ancill* _____.
7. Plūrālis: nōminātīvus *ancillae*, datīvus *ancill* _____.
8. Singularis: nōminātīvus *oppidum*, datīvus *oppid* _____.
9. Plūrālis: nōminātīvus *oppida*, datīvus *oppid* _____.

Cap. VIII

CAPITVLVM OCTAVVM

Lectiō I

Lectiō prima (versūs 1-35)

abit abeunt
accipit
alius
aspicit
collum
cōsistit
digitus
emittit
gemma
margarita
ōrnamētum
ōrnat
pecūniōsus
quī
quae
taberna
tabernārius
vēndit

Exercitium 1

1. In _____ Albīni sunt multae _____ et _____ et _____ alia _____.
2. Albīnus est tabernārius quī ōrnamēta _____.
3. _____ tabernāriī māla et pira _____.
4. _____ tabernam habet _____ est.
5. Multae fēminae ante tabernam Albīni _____.
6. Eae quae pecūniam habent ōrnamēta _____.
7. _____ pecūniam nōn habent ōrnamēta _____ et rūrsum _____.
8. Aemilia multa ōrnamēta ā virō suō _____.
9. Aemilia _____ in digito et margaritās in _____ habet.
10. Margaritae collum Aemiliae _____.
11. _____ Aemiliae anulō ōrnat.
12. Quī magnam pecūniam habet _____ est.

Exercitium 2

1. Quis est Albīnus? ...
2. Quid vēndit Albīnus? ...
3. Aliī tabernāriī quid vēndunt? ...
4. Cur fēminae ōrnamēta emunt? ...
5. Num ōrnamētum est linea sine margaritis? ...
6. Cur Aemilia multa ōrnamēta habet? ...
7. Ubi sunt margaritae Aemiliae? ...
8. Quid digittum Aemiliae ōrnat? ...
9. Estne Mēdus cum dominō suō? ...
10. Quod ōrnamētum habet Lydia? ...
11. Cur Lydia nulla alia ōrnamēta habet? ...

Exercitium 3

Exemplum: Iulia Iulio rosam dat = Iulius rosam accipit ā Iulia.

1. Iulius Dāvō nummum dat = Dāvus...
2. Aemilia anulum accipit ā Iulio = ...
3. Virī feminis ōrnamēta dant = ...
4. Servus mālum accipit ā dominō = ...
5. Mēdus Lydiae rosam dat = ...
6. Servi nummōs accipiunt ā dominō = ...

Exercitium 4

1. Iulius ad villam _____; quattuor servī cum eō _____.
2. Aemilia ē peristyliō _____ et in ātrium intrat.
3. Aemilia ad virum suum _____.
4. Iulia ab Aemilia _____; etiam puerī _____.
5. Servi in ātrium intrant et rūrsum _____.
6. Multae fēminae ad tabernam _____ et rūrsum _____.
7. Quid _____ in saculo? In saculo nummī _____.
8. Quot servī sunt in ātrio? Duo servī _____, ceterī _____.
9. Mēdus nōn _____, Mēdus _____.

Lectiō secunda (versūs 36-82)

Exercitium 5

1. Iulia: "_____ nāsus meus foedus est?"
2. Syra: "Quid? _____ formosus est nāsus meus?"
3. Iulius: "Ubi est Iulia? _____ me exspectat?"
4. Iulia: "_____ haec rosa pulchra est?"
5. Aemilia: "_____ hīc centum nummī sunt?"
6. Albīnus: "_____ pulchrī sunt hī anulī?"
7. Mēdus: "_____ anulus sine gemmā vīginti sestertius cōstat?"
8. _____ Hispania insula est?
9. _____ magnum est imperium Rōmānum?

Exercitium 6

1. Albīnus _____: "Ōr-nā-men-ta!"
2. Lydia: "Aspice _____ tabernam, Mēde!"
3. Lydia tabernam Albīni digito _____.
4. Lydia: "Ō, _____ pulchra sunt _____ ōrnamēta!"
5. Albīnus Lydiae et Mēdō anulōs _____: "Aspice hos anulōs!"
6. Mēdus: "Quot nummī _____ anulū _____?" [*< gemma*], _____ [= numm-]. Haec gemma sola _____ [*LXXX*] sestertius cōstat."
7. Albīnus: "_____ huius anulī est centum _____ [= numm-]. Mēdus: "_____ [= tam magna] gemma ad tam parvum anulū nōn _____."

accipit accipiunt

ad-venit ad-veniunt
ad-it ad-eunt
ab-it ab-eunt
ex-it ex-eunt
ad-est ad-sunt
ab-est ab-sunt
in-est in-sunt

Lectiō II

num...?
nōn-ne...?

clāmat
cōstat
convenit
gemmātus
ille
mōstrat
octogintā
ostendit
pretium
quam
sestertius

Exercitium 7

1. Cūr Lȳdia cōnsistit? ...
2. Quid aspicit Lȳdia? ...
3. Quō eunt Mēdus et Lȳdia? ...
4. Quae ōrnamēta Albīnus iis ostendit? ...
5. Cūr Mēdus ōrnamēta nōn emit? ...
6. Quid est ānulus gemmāthus? ...
7. Quot sēsteriis cōstat ānulus gemmāthus? ...
8. Quot sēsteriis cōstat gemma sōla? ...
9. Quid Mēdus videt post Albīnum? ...
10. Quid Lȳdia ante oculos tenet? ...

Lectiō III

Lectiō tertiā (versus 83-133)

Exercitium 8

-e	-ite
-it	-iunt
accipe	accipite
accipit	accipiunt
aspice	aspicite
aspicit	aspiciunt
1. Lȳdia: "Aspic ___ illam tabernam, Mēde!" Mēdus tabernam aspice ___.
 2. Mēdus et Lȳdia ōrnamēta aspice ___.
 3. Albīnus iis ānulūm ostendit: "Aspic ___ hunc ānulūm!"
 4. Iūlia Iūliō rosam ostendit: "Aspic ___ hanc rosam, pater!" Iūlius rosam aspice ___.
 5. Iūlia: "Accip ___ hanc rosam, pater!" Pater rosam accip ___ ā filiā suā.
 6. Iūlius: "Accip ___ māla, servī!" Servī māla accip ___ ā dominō.

Exercitium 9

1. ___ pecūnia est in sacculō Mēdi? ___ [XC] sēster-ti.
2. Albīnus: "Id nōn ___ est. Pretium ānuli est sēster-ti centum."
3. Mēdus: "Id est ___ magnūm pretium. Accipe nōnāgintā sēsteriōs ___ nullōs!"
4. Ānulus nōn in digito ___, sed in digito ___ pōnitur.
5. Digtus quārtus nōn ___ [= tam magnus] est ___ digitus medius.
6. Decem et decem sunt ___ [XX].

Exercitium 10

1. Mēdus: "Quot numm ___ cōnsat ānulus gemmāthus?"
2. Albīnus: "Hic ānulus centum sēster-ti ___ cōnsat."
3. Mēdus: "Alii ānulūm gemmāthūm octōgintā sēster-ti ___ vēndunt."
4. Quant ___ preti ___ Mēdus ānulūm emit?
5. Mēdus ānulūm emit sēster-ti ___ nōnāgintā.
6. Albīnus Mēdō ānulūm vēndit sēster-ti ___ nōnāgintā.
7. Nōn magn ___ preti ___ Mēdus ānulūm emit.

-ō -is
(ablātīvus preti)

Exercitium 11

1. Quid Lȳdia Mēdō ostendit? ...
2. Cūr lacrimat Lȳdia? ...
3. Quid Mēdus in mēnsā pōnit? ...
4. Estne vacuus sacculus Mēdi? ...
5. Quantō pretiō Mēdus ānulūm emit? ...
6. Cūr Mēdus Albīnō centum sēsteriōs nōn dat? ...
7. Cui Mēdus ānulūm novum dat? ...
8. In quō digito Mēdus ānulūm pōnit? ...
9. Cūr ānulus ad digtūm medium nōn convenit? ...
10. Ad quem digtūm ānulus convenit? ...
11. Cūr laeta est Lȳdia? ...
12. Mēdusne Lȳdiae viam mōnstrat? ...

Lectiō grammatica (versus 134-223)

Exercitium 12

1. Qu ___ Rōman it? Servus Rōman it. Qu ___ servus? Servus qu ___ Rōman it est Mēdus. Is servus Rōman it.
2. C ___ servus est Mēdus? Mēdus est servus Iulii. Dominus c ___ servus Rōman it est Iūlius. Iūlius est dominus e ___ servī.
3. Qu ___ servum Iūlius vocat? Mēdus est servus qu ___ Iūlius vocat. E ___ servum vocat dominus.
4. C ___ servō Iūlius nummum dat? Dāvus est servus c ___ Iūlius nummum dat. E ___ servō dominus nummum dat.
5. Ā qu ___ servō amat Lȳdia? Servus ā qu ___ Lȳdia amat est Mēdus. Ab e ___ servō amat Lȳdia.
6. Qu ___ servī Iūlium vehunt? Servī qu ___ Iūlium vehunt sunt Ursus et Dāvus. I ___ servī Iūlium vehunt.
7. Qu ___ servōrum Iūlius dominus est? Servī qu ___ dominus est Iūlius sunt Mēdus, Dāvus, Ursus, Syrus, ceterī. Iūlius est dominus e ___ servōrum.
8. Qu ___ servōs vocat Iūlius? Servī qu ___ Iūlius vocat sunt Dāvus et Syrus. E ___ servōs vocat dominus.
9. Qu ___ servīs Iūlius nummōs dat? Dāvus et Syrus sunt servī qu ___ Iūlius nummōs dat. I ___ servīs dominus nummōs dat.
10. Ā qu ___ servīs Iūlius vehitur? Ursus et Dāvus sunt servī ā qu ___ Iūlius vehitur. Ab i ___ servīs dominus vehitur.

Lectiō grammatica

prōnōmina

masculinum:		
	sing.	plūr.
nōm.	quis/quī	quī
acc.	quem	quōs
gen.	cuius	quōrum
dat.	cui	quibus
abl.	quō	quibus
nōm.	is	ī
acc.	eum	eōs
gen.	eius	eōrum
dat.	eī	iīs
abl.	eō	iīs

femīnum:	
sing.	plūr.
nōm. <i>quae</i>	<i>quae</i>
acc. <i>quam</i>	<i>quās</i>
gen. <i>cuius</i>	<i>quārum</i>
dat. <i>cui</i>	<i>quibus</i>
abl. <i>quā</i>	<i>quibus</i>

Exercitium 13

1. Quā femina cum Mēdō ambulat? Femina quā cum Mēdō ambulat est Lydia. Eā femina ambulat cum Mēdō.
2. Cuius feminae amicus est Mēdus? Lydia est femina cuius amicus est Mēdus. Mēdus eius feminae amicus est.
3. Quā feminam amat Mēdus? Femina quā Mēdus amat est Lydia. Eā feminam amat Mēdus.
4. Cuius feminae Mēdus anulum dat? Femina cuius Mēdus anulum dat est Lydia. Eā feminae Mēdus anulum dat.
5. A quā femina Mēdus amat? Femina a quā Mēdus amat est Lydia. Ab eā femina amat Mēdus.
6. Quā ancillae absunt? Ancillae quā absunt sunt Delia et Syra. Eā ancillae absunt.
7. Quā ancillarum Aemilia domina est? Delia et Syra sunt ancillae quā domina est Aemilia. Ea domina eā ancillarum est.
8. Quā ancillas vocat Aemilia? Ancillae quā Aemilia vocat sunt Delia et Syra. Eā ancillas vocat domina.
9. Quā ancillis Aemilia mala dat? Ancillae quā Aemilia mala dat sunt Delia et Syra. Iā ancillis domina mala dat.
10. A quā ancillis domina salutatur? Ancillae a quā salutatur domina sunt Delia et Syra. Ab iā ancillis domina salutatur.

Exercitium 14

neutrum	
sing.	plūr.
nōm. <i>quid/quod quae</i>	<i>quae</i>
acc. <i>quid/quod quae</i>	<i>quae</i>
gen. <i>cuius</i>	<i>quorum</i>
dat. <i>cui</i>	<i>quibus</i>
abl. <i>quō</i>	<i>quibus</i>

1. Quā est Capua? Capua est oppidum. Quā oppidum prope villam Iulii est? Tusculum est oppidum quā prope villam est. Iā oppidum est prope villam.
2. Quā emit Mēdus? Ornamentum emit. Quā ornamentum emit Mēdus? Ornamentum quā Mēdus emit est annulus gemmatus. Iā ornamentum emit Mēdus.
3. FAMILIA ROMANA est titulus capituli. Cuius capituli? Capitulum cuius titulus est FAMILIA ROMANA est capitulum secundum. Titulus eius capituli est FAMILIA ROMANA.
4. Cuius capituli titulus datur IMPERIVM ROMANVM? Capitulum cuius hic titulus datur est capitulum primum. Eā capituli datur titulus IMPERIVM ROMANVM.
5. Lydia ornamentō suō delectatur. Quā ornamentō? Ornamentum quā Lydia delectatur est annulus. Eā ornamentō delectatur Lydia.
6. Quā vocabula neutra sunt? Neutra sunt vocabula quā -um habent. Eā vocabula neutra sunt.
7. Quā ornamenta vendit Albinus? Ornamenta quā Albinus vendit sunt annuli et margaritae. Eā ornamenta vendit Albinus.
8. Quā vocabulorum plurālis -a habet? Vocabula quā

- plurālis -a habet neutra sunt. Plurālis eā vocabulorum -a habet.
9. Quā oppidis fluvii Padus et Tiberis aquam dant? Oppida quā ea fluvina aquam dant sunt Placentia et Ostia et cetera multa. Iā oppidis fluvii Padus et Tiberis aquam dant.
 10. Quā verbis delectatur Iulia? Verba quā Iulia delectatur sunt "Ecce puella pulchra!" Iā verbis delectatur puella.

Exercitium 15

1. Hā servus est Lēander, illā servus est Syrus.
2. Lēander hā saccum portat, illā saccum portat Syrus.
3. Hā saccus portatur ab hā servō, illā ab illā.
4. Saccus hā servi magnus est, illā est parvus.
5. In hā sacco mala sunt, in illā pira.
6. Iulius hā servō malum dat, illā dat pirum.
7. Hā femina est Lydia, illā femina est Dōrippa.
8. Mēdus hā feminam amat, nōn illā.
9. Ab hā femina Mēdus amat, nōn ab illā.
10. Mēdus amicus hā feminae est, nōn illā.
11. Mēdus hā feminae anulum dat, nōn illā.
12. Hā cubiculum magnum est, illā est parvum.
13. Fenestra hā cubuli nōn tam parva est quam illā.
14. Iulius et Aemilia in hā cubiculo dormiunt, nōn in illā.
15. Fluvius Tiberis hā oppidō aquam dat, nōn illā.
16. Lydia: "Aspice illā ornamenta, Mēde, illā annulos et illā gemmas! Nōne pulchri sunt illā annuli et illā gemmae?"
17. Albinus: "Aspice hā ornamenta, hā annulos et hā gemmas! Nōne pulchri sunt hā annuli et hā gemmae?"

m.	f.	n.
hic	haec	hoc
hunc	hanc	hoc
huius	huius	huius
huic	huic	huic
hōc	hāc	hōc
hī	hae	haec
hōs	hās	haec
hōrum	hārum	hōrum
hīs	hās	hīs
ille	illa	illud
illum	illam	illud
illius	illius	illius
illī	illī	illī
illō	illa	illō
illī	illae	illa
illos	illas	illa
illorum	illarum	illorum
illis	illis	illis

Lectiō II

Lectiō secunda (versus 39-86)

eum relinquit
= ab eō abit

Exercitium 6

Exemplum: Mēdus ā Iūliō abit = Mēdus Iūlium relinquit.

1. Servus improbus ā dominō suō abit = Servus improbus...
2. Servi probi dominōs suos nōn relinquant = Servi probi...
3. Mēdus et Lydia ā tabernā abeunt = Mēdus et Lydia...
4. Iūlia ab Aemiliā et pueris abit = Iūlia...
5. Ovis nigra pāstōrem suum relinquit = Ovis nigra...
6. Canis ā pāstōre nōn abit = Canis...
7. Pāstor ovēs albās relinquit = Pāstor...
8. Lupus ab ove et cane abit = Lupus...

Exercitium 7

1. _____ pāstor dormit, ovis nigra abit.
2. Canis ovem videt et _____ : "Baubau!"
3. Pāstor ovēs _____ et silvā petit.
4. Ovis nigra in magnā silvā _____
5. In terrā sunt _____ lupi; lupus _____ nōn procul abest.
6. Lupus in silvā cibum _____
7. Pāstor ovem quaerit, neque eam _____ : "Bābā!"
8. Lupus _____ : "Ihūhū!" Ovis _____ : "Bābā!"
9. Ovis cōsistit et exspectat _____ lupus venit.
10. Oculi lupi in umbrā lūcent _____ geminae.
11. Lupus _____ suos albōs ostendit!
12. Sed ecce canis _____ et lupum _____
13. Pāstor clāmat; canis _____ eius audit.
14. Pāstor parvam ovem in umerōs _____

Exercitium 8

1. Quō abit ovis nigra? ...
2. Dormitne canis? ...
3. Quid agit pāstor? ...
4. Ubi ovis nigra errat? ...
5. Quid ovis videt in terrā? ...
6. Quid lupus in silvā quaerit? ...
7. Quid pāstor et canis quaerunt? ...
8. Ullatne canis? ...
9. Quid ovis ante sē in umbrā videt? ...
10. Cūr lupus ovem relinquit? ...
11. Quō pāstor ovem nigram portat? ...
12. Cēterae ovēs quid agunt? ...

Lectiō grammatica (versus 87-127)

Exercitium 9

Declinātiō prima

Exemplum: villā, gen. sing. -ae, f.

	Sing.	Plūr.	
1. Nōm.	villā	villae	
2. Acc.	villā	villās	
3. Gen.	villae	villarum	
4. Dat.	villae	villarum	
5. Abl.	villā	villarum	
6. Villā _____	singulāris est.		
7. Villae _____	singulāris est.		
8. Villae _____	aut _____	singulāris est aut _____	
	plūrālis.		
9. Villam _____	est.		
10. Villarum _____	est.		
11. Villās _____	est.		
12. Villis _____	aut _____	est.	

Exercitium 10

Declinātiō secunda

Exempla: dominus, gen. sing. -ī, m.

verbum, gen. sing. -ī, n.

	Sing.	Plūr.	Sing.	Plūr.
1. Nōm.	domin	domini	verb	verba
2. Acc.	domin	dominos	verb	verba
3. Gen.	domini	dominorum	verb	verborum
4. Dat.	domino	dominorum	verb	verborum
5. Abl.	domino	dominorum	verb	verborum
6. Voc.	domine			
7. Domine _____	singulāris est.			
8. Domini _____	singulāris est aut _____	plūrālis.		
9. Dominus et verbis _____	aut _____	plūrālis est.		
10. Dominō et verbō _____	aut _____	singulāris est.		
11. Dominōrum et verbōrum _____	_____	est.		
12. Dominos _____	_____	est.		
13. Dominum _____	_____	est.		
14. Dominus _____	_____	est.		
15. Verba _____	_____	plūrālis est.		
16. Verbi _____	_____	singulāris est.		
17. Verbum _____	_____	aut _____	_____	est.

Lectiō grammatica

declinātiō I (decl. I)
(gen. sing. -ae)

	sing.	plūr.
nōm.	-a	-ae
acc.	-am	-ās
gen.	-ae	-arum
dat.	-ae	-īs
abl.	-ā	-īs

declinātiō II
(gen. sing. -ī)
masc.

	sing.	plūr.
nōm.	-us	-ī
acc.	-um	-ōs
gen.	-ī	-ōrum
dat.	-ō	-īs
abl.	-ō	-īs
voc.	-e	
neutr.		
nōm.	-um	plūr
acc.	-um	-a
gen.	-ī	-a
dat.	-ō	-īs
abl.	-ō	-īs

declinatio III

(gen. sing. -is)

masc./fem.

nom.	-	plur.	-ēs
acc.	-em		-ēs
gen.	-is		-um
dat.	-ī		-ibus
abl.	-e		-ibus
nom.	-is		-ēs
acc.	-em		-ēs
gen.	-is		-ium
dat.	-ī		-ibus
abl.	-e		-ibus

Exercitium 11

Declinatio tertia

Exempla: pistor, gen. sing. -or | is, m.

ov | is, gen. sing. -is, f.

	Sing.	Plur.	Sing.	Plur.
1. Nom.	pistor	pistor	ov	ov
2. Acc.	pistor	pistor	ov	ov
3. Gen.	pistor	pistor	ov	ov
4. Dat.	pistor	pistor	ov	ov
5. Abl.	pistor	pistor	ov	ov
6. Pistor			singularis est.	
7. Pistor et ove			est.	
8. Pistorum et ovem			est.	
9. Pistoris et oves			est.	pluralis est.
10. Pistori et ovi			est.	pluralis est.
11. Pistoribus et ovibus			est.	pluralis est.
12. Pistoris			est.	
13. Ovis			singularis est.	
14. Pistorum et ovium			est.	

CAPTIVVM DECIMVM

Lectio prima (versus 1-34)

Exercitium 1

- Lupus et canis et ovis _____ sunt.
- Viri et feminae _____ sunt.
- Lupus est bestia _____; etiam _____ bestia fera est.
- In Africa sunt multi leones et aliae _____ [= bestiae ferae].
- _____ sunt bestiae quae in aqua _____.
- _____ sunt bestiae quae in aere _____.
- _____ est magna avis fera quae parvas aves _____ et est.
- Avis quae volat alas _____; piscis qui natat _____ movet.
- Homō qui ambulat _____ movet.
- _____ homō ambulat, pedes movetur.
- Cum avis in _____ volat, _____ movetur.
- Avis alas habet, itaque avis volare _____.
- Leō volare nōn potest, _____ [= quia] alas nōn habet.
- Homines, qui pedes habent, ambulare _____.
- Qui ambulat vestigia in terrā _____.
- Nōn solum equus, sed etiam _____ hominem vehere potest.
- Mercurius est _____ mercatorum et _____ deorum.
- _____ est homō aut erit et vendit _____.

Exercitium 2

- Quid est leo? ...
- Quid bestiae ferae edunt? ...
- Cur leones ab hominibus timentur? ...
- Quae bestiae in aqua natant? ...
- Quae bestiae volant? ...
- Quid movetur cum avis volat? ...
- Quot pedes habet homo? ...
- Equus quot pedes habet? ...
- Cur equus volare non potest? ...
- Cur piscēs ambulare non possunt? ...
- Homines natāre possunt? ...
- Quis est Mercurius? ...
- In pedibus et in petasō Mercuri quid est? ...
- Quorum deus est Mercurius? ...
- Quid est mercator? ...

Exercitium 3

- In Africa sunt multi leō _____.
- In Africa magnus numerus leō _____ est.
- Multi hom _____ Romae habitant.
- Romae habitat magnus numerus hom _____.
- Leō nōn est amicus hom _____, neque homō amicus leō _____ est.
- Homō leō _____ timet, et hom _____ timet leō.
- Leō ab hom _____ timetur, et hom _____ timetur a leō _____.
- Leō _____ timentur ab hom _____, et hom _____ a leō _____ timentur.

Lectio secunda (versus 35-73)

Exercitium 4

- Avēs vol _____ possunt; piscēs nat _____ possunt.
- Equus ambul _____ et curr _____ potest.
- Ovēs lupum aud _____ possunt, neque eum vid _____ possunt.
- Filia centum numer _____ nōn potest.
- Homō mortuus sē mov _____ nōn potest.
- Sub aquā homō nōn potest spīr _____.
- Sine animā nēmō potest viv _____.
- Animam dūc _____ necesse est hominī.
- Necesse nōn est gemmās hab _____.
- Qui gemmās vendit pecuniam fac _____ potest.

leō leonīs
homō hominīs

Lectio II

-re
[1] -āre
[2] -ēre
[3] -ere
[4] -īre

-re -rī/-ī	-āri
[1] -āre	-āri
[2] -ēre	-ēri
[3] -ere	-ī
[4] -īre	-īri

anima

animal

flumen

folium

mare

mortuus

necessse

nēmō

nūdus

ōvum

parere

pullus

pulnō

rānus

spirāre

vivere

vīvus

volunt

flumen fluminē

fluminis fluminum

fluminī

fluminibus

fluminē

fluminibus

marē marīa

maris marium

marī maribus

Exercitium 5*Exempla:* Iūlius Iuliam portāre/vehere potest.

Iulia ā Iūliō portāri/vehī potest.

- Iulia magnum saccum portāre nōn potest.
- Magnus saccus ā parvā puellā portāre nōn potest.
- Homines deos neque vidēre neque audire possunt.
- Dei neque vidēre neque audire possunt ab hominibus.
- Nēmō piscēs numerare potest: piscēs numerare nōn possunt.
- Qui pecūniam habet cibum emere potest.
- Sine pecūniā cibum emere nōn potest.
- Mārcus et Quintus nōn possunt lecticam vehere.
- Ā parvis pueris lectica vehere nōn potest.
- Canis ostium neque aperire neque claudere potest.
- Ōstium ā cane neque aperire neque claudere potest.

Exercitium 6

- Magnum Nilus est.
- Ōceanus Atlanticus magnum Nilus est.
- Piscēs nōn in terrā, sed in aquā intrat et rērsus exit.
- Cum homo est aēr qui in pulmōnēs ducitur.
- Qui spirat aēr qui in pulmōnēs ducitur.
- Sine animā et cibo vivere potest.
- Spirāre et esse hominibus est.
- Homines et bestiae faciunt.
- Avēs in arboribus faciunt.
- Nidi sunt inter arborum.
- In nidis sunt aut pulli.
- Avēs ova, ex quibus exeunt.
- Ovis nōn ova, sed pullōs vivōs ornāmenta sua vendunt.
- Feminae quae pecūniam facere ornāmenta sua vendunt.

Exercitium 7

- Nilus magnus flumen est.
- Nilus et Rhēnus magni flumines sunt.
- Mārcus et Quintus in parva flumine natant.
- Pueri in aqua flumine natant.
- Parva flumen magni flumini aquam dant.
- Ōceanus magnus mare est.
- Inter Europam et Āfricam multi maria sunt.
- In Ōceanō et in ceteris mariis multi sunt piscēs.
- In flumine quoque magnus numerus piscium est.
- Nēmō piscēs maris et fluminis numerare potest.
- Piscēs sunt animalia quae vivunt in mari.

- Leo est animal quod in terra vivit.
- Magnus numerus animalium in terra vivunt.
- Parva animalia magna animalia eduntur.

*Lectio tertia (versus 74-131)***Exercitium 8**

- Iulia cum pueris ludere, neque in cum puella volunt.
- Pueri Iuliam [cantare] audiunt.
- Iulia pulchram habet: Iuliae pulchra est.
- Avēs quaedam sunt neque canunt; pueri [nam pueri] nidos quaerunt.
- Avēs perterritae inter folia arborum se in arborem ascendere; Marcus eum aspicit neque ipse in arborem ascendere.
- Nōn, sed tennis est rānus quo nūdus puerum crassum sustinere nōn potest.
- Quintus ad terram.
- Puer spirat; vivit, nam qui spirat mortuus nōn potest.
- Pater filium in villam portat et in pōnit.

Exercitium 9*Exempla:* Albinus clamat. Lydia Albinum clamare audit.

Saccus a Syro aperitur. Puer saccum a Syro aperiri videt.

Saccus plenus est. Puer saccum plenum esse videt.

- Iulia canit. Pueri Iuli canem audiunt.
- Iulia a Marcō pulsatur. Quintus Iuli a Marcō pulsus videt.
- Iulia plorat et Marcus ridet. Quintus Iuli plorat et Marcō ridet.
- Aemilia venit. Pueri Aemili venientes vident.
- Aemilia irata est. Marcus Aemili iratum esse videt.
- Pulli mortui sunt. Iulia pulli mortui esse videt.
- Dāvus a Iulio interrogatur et a Mēdō accusatur. Aemilia Dāvum a Iulio interrogat et a Mēdō accusat.
- Mēdus a Iulio vocatur neque venit. Aemilia Mēdum a Iulio vocat neque audit.

Exercitium 10

- Quid pueri in horto agunt? ...
- Quid agit Iulia? ...
- Cūr avēs horti nōn canunt? ...
- Cūr Marcus Quintum vocat? ...
- Marcusne in arborem ascendit? ...

animal	animalia		
animalis	animalium		
animali	animalibus		
<i>Lectio III</i>			
ascendere			
audere			
cadere			
canere			
crassus			
enim			
ergo			
esse			
lectus			
ludere			
oculare			
perterritus			
sustinere			
tenis			
vox			
vult			
-us	-um	-re	videt
-a	-am	-ri	audit
-is	-em	i	
-ēs	-ēs		
	-a		vident
			audiunt

niger	ruber
nigra	rubra
nigrum	rubrum

Lectio II

-us	-um	-re	iubet
-a	-am		
-is	-em		
-i	-os		
-ae	-as		iubent
-ēs	-ēs		

5. Mater filiō aeg. mālum rub. dat.
6. Quintus dentem nig. habet.
7. Dens nig. nōn est sānus, sed aeg.
8. Capillus Mēdi nōn rub., sed nig. est.

Lectiō secunda (versus 42-91)

Exercitium 5

Exempla: Dominus: "Tacē, servē!" Dominus servum tacēre iubet.

Dominus: "Tacēte, servī!" Dominus servōs tacēte iubet.

1. Medicus: "Ōs aper., puer, et linguam ostend.!" Medicus puer. ōs aper. et linguam ostend. iubet.
2. Lydia: "Cōsist., Mēde! Aspice tabernam!" Lydia Mēd. cōsist. et tabernam aspice. iubet.
3. Iulius: "Curr. in hortum, puerī!" Iulius puer. in hortum curr. iubet.
4. Iulius: "Curr., Mārce!" Iulius Mārce. curr. iubet.
5. Domina: "Aper. fenestrās, ancillae!" Domina ancill. fenestrās aper. iubet.
6. Aemilia: "Claud. oculos atque dorm., Quinte!" Aemilia Quint. oculos claud. atque dorm. iubet.
7. Syra: "Terg. oculos, Iūlia! Es laeta!" Syra Iūli. oculos terg. et laetam es. iubet.

Exercitium 6

Exempla: Iulia canit. Mārcus Iūliam canere audit.

Mārcus: "Iūlia canit." Mārcus Iūliam canere dicit.

1. Puer dorm. Medicus puer. dorm. videt.
2. Medicus: "Puer dorm.!" Medicus 'puer. dorm.' dicit.
3. Lingu. pueri rubr. est. Medicus lingu. eius rubr. es videt.
4. Medicus: "Lingu. rubr. est." Medicus 'lingu. rubr. es.' dicit.
5. Pēs dol. Quintus ped. dol. sentit.
6. Quintus: "Pēs dol.!" Quintus 'ped. dol.' dicit.
7. Servi clām. et rīd. Aemilia serv. clām. et rīd. audit.
8. Aemilia: "Servi clām. et rīd.!" Aemilia 'serv. clām. et rīd.' dicit.
9. Saccul. Dāvī vacu. est. Iūlius saccul. Dāvī vacu. es videt.
10. Iūlius: "Saccul. Dāvī vacu. est." Iūlius dicit 'saccul. Dāvī vacu. es.'

Exercitium 7

1. Ubi habitat medicus? ...
2. Quō Iūlius servum suum ire iubet? ...
3. Ambulante servus quī medicum arcessit? ...
4. Quō it Iūlius cum medicō? ...
5. Quid medicus videt? ...
6. Quid dicit medicus? ...
7. Cūr Syra verba medici audire nōn potest? ...
8. Quid medicus Quintum facere iubet? ...
9. Quī color est linguae? ...
10. Quid dicit medicus? ...
11. Quid medicus videt inter dentēs albōs? ...
12. Summe sāni dentēs Quinti? ...
13. Quid dicit Quintus? ...
14. Quid medicus tangit? ...
15. Quid sentit Quintus et quid dicit? ...

Lectiō tertia (versus 92-139)

Exercitium 8

1. Iūlia bene can., sed Mārcus e. male can. putat.
2. Quint. mortu. nōn est, sed Syra putat Quint. mortu. esse.
3. Iūlius et Aemilia medic. stult. es. putant.
4. Quint. oculos claud. neque dorm.; Aemilia Quint. oculos claud. videt et e. dorm. putat.
5. Dāvus Mēd. putat nummōs Iūlii hab.
6. Mēdus preti. ānuli nimis magn. es. putat.
7. Lydia putat ānul. gemmāt. pulchr. es.
8. Pueri nās. Iūliae foed. es. putant atque dicunt!
9. Vī. long. nōn est, sed servi quī lecticam portant vī. long. es. putant.
10. Rōmāni de. Nepūn. in marī vīv. putant; Mercuri. autem putant inter caelum et terram vol.

Exercitium 9

1. Servus Iūlii Tūsculum it atque medicum. [= rūsus venit].
2. Servus cum medicō ad villam. [= aeger est?]
3. Medicus interrogat: "Quis. [= aspicit]."
4. Medicus linguam Quinti. [= aspicit].
5. Medicus digitum in pedem pueri impōnit: medicus pedem eius
6. Quintus digitum medici in pede suō.
7. Quintus: "Ei! Pēs. Quintus 'pedem dolēre'.

Lectio III

agrōtāre
appōnere
arcessere
culter
dē
detergēre
dicere
dolēre

Cap. XII

Lectio I

dat + nōm + est/sunt =
nōm + acc + habet

CAPITVLVM DVODECIMVM

Lectiō prīma (versūs 1-35)

Exercitium 1

Exemplum: Mārcus ūnam sorōrem habet = Mārcō (dat) ūna soror est.

1. Iūlius trēs Iberōs habet = Iūliō...
2. Aemiliae ūnus frāter est = ...
3. Dāvus multōs amīcōs habet = ...
4. Homīni improbō pauci sunt amīci = ...
5. Homō duōs oculōs et duās aurēs habet = ...
6. Corporī hūmānō quattuor membra sunt = ...
7. Homīnēs alās nōn habent = ...
8. Mercuriō alae in pedibus sunt = ...
9. Vir Rōmānus tria nōmina habet = ...
10. Rōmānūs multī deī sunt = ...

Exercitium 2

1. Mārcō pat _____ et māt _____, frāt _____ et soror est.
2. Mārcus pat _____ et māt _____, frāt _____ et sorōrem habet.
3. Iūliae duo frāt _____ sunt: Iūlia duōs frāt _____ habet.
4. Nōmina frāt _____ sunt Mārcus et Quīntus.
5. Iūlia māt _____ et frāt _____ suis rosās ostendit.
6. Iūlia ā māt _____ et ā frāt _____ suis discēdit.
7. Iūlia rosam dat pat _____, pat _____ filiae osculum dat.
8. Iūlia pat _____ suum amat et ā pat _____ suō amātur.
9. Avunculus nōn est frāt _____ pat _____, sed māt _____.
10. Pueri Rōmānī nōn ā māt _____, sed ā pat _____ suis nōmina habent.

Exercitium 3

1. Mārcō et Quīntō ūna _____ est: Iūlia.
2. Iūliae duo _____ sunt: Mārcus et Quīntus.
3. Frāter Aemiliae, cui _____ est Aemilius, _____ Iberōrum est.
4. Publius _____ est; alia _____ sunt Mārcus, Quīntus, Tītus.
5. Paulus nōn praenōmen, sed _____ est.
6. Aemilia _____ est quod frāter eius procul ab eā abest.
7. Liberi: "Ubi est avunculus noster?" Iūlius: "Avunculus _____ est in Germāniā."
8. _____ Rōmānus pīlum et _____ et scūtum _____ [= portat].
9. _____ et gladius et _____ sunt _____ militis Rōmānī.
10. Miles est vir _____ [= quī arma fert].

Exercitium 4

1. Quis est frāter Mārci? ...
2. Quae soror Mārci est? ...
3. Quot frātrēs sunt Iūliae? ...
4. Mārcō quot sorōrēs sunt? ...
5. Quot filiī et quot filiae Iūliō sunt? ...
6. Quod nōmen est filiae? ...
7. Filiīs quae nōmina sunt? ...
8. Quod nōmen mātī est? ...
9. Quod cognōmen est Iūliō? ...
10. Num 'Quīntus' cognōmen est? ...
11. Quot nōmina virō Rōmānō sunt? ...
12. Quid est praenōmen? ...
13. Quis est avunculus Mārci? ...
14. Quot frātrēs sunt Aemiliae? ...
15. Cūr Aemilia trīs est? ...
16. Ubi est frāter Aemiliae? ...
17. Estne Aemilius mercātor Rōmānus? ...
18. Quid milēs Rōmānus fert? ...

Lectiō secunda (versūs 36-91)

Exercitium 5

1. Mil _____ Rōmānus bona arma fert.
2. Bona arma ā mil _____ Rōmānō feruntur.
3. Arma mil _____ Rōmānī sunt gladius, scūtum, pīlum.
4. In Germāniā multī mil _____ sunt, et ped _____ et equ _____.
5. In Germāniā magnus numerus mil _____ est, et ped _____ et equ _____.
6. Equ _____ est mil _____ quī equō vehitur; quī pedibus it ped _____ est.
7. Pīlum ped _____ Rōmānī nōn tam longum est quam hasta equ _____.
8. Pīlum ā ped _____ Rōmānō fertur, hasta ab equ _____ fertur.

Exercitium 6

Exemplum: Gladius longus. Gladius brevis.

Hasta longa. Hasta brevis.

1. Gladius long _____ nōn tam lev _____ est quam gladius brev _____.
2. Hasta brev _____ nōn tam grav _____ est quam hasta long _____.
3. Saccus Lēandrī magn _____ et grav _____ est, saccus Syrī est parv _____ et lev _____.
4. Quīntus est puer crass _____, Mārcus puer tenu _____ est.
5. Aemilia nōn laet _____, sed trist _____ est.
6. Capillus Aemiliae nōn brev _____, sed long _____ est.

Lectiō II

mīles militis
pedes pedibus
eques equitis

-us -us
-a -a
-is -is

4 nōn tam -us/-a/-is est
quam B = B -ior est
quam A

7. Haec linea long _____ et tenu _____ est. [_____].
8. Haec linea est brev _____ et crass ____: [_____].

Exercitium 7

Exemplum: Mārcus nōn tam crassus nec tam gravis est quam Quīntus

= Quīntus crassiōr et graviōr est quam Mārcus.

1. Via Latina nōn tam longa est quam via Appia = ...
2. Cornēlius nōn tam pecuniōsus est quam Iulius = ...
3. Syra nōn tam fōrmōsa est quam Aemilia = ...
4. Quīntus nōn tam levis est quam Mārcus = ...
5. Saccus Syrī nōn tam gravis est quam Lēandrī = ...
6. Capillus Iulīae nōn tam brevis est quam Mārī = ...
7. Mēdus nōn tam probus est quam Dāvus = ...
8. Digtus quārtus nōn tam longus neque tam crassus est quam digi-
tus medius = ...

Exercitium 8

Exemplum: Prōvincia est pars imperiī Rōmāni.

genetivus partitivus
(< partitīv)

1. Littera est pars vocābul _____.
2. Umerī et pectus partēs corpor _____ hūmān _____ sunt.
3. Manus pars brachi _____ est ut pēs pars crūr _____ est.
4. Atrium et peristylum partēs vill _____ Rōmān _____ sunt.
5. Praenōmen est pars p̄ma nōmīn _____ Rōmān _____.
6. Aegyptus pars Āfric _____ est.
7. Magna pars Eurōp _____ est in imperiō Rōmānō.

Exercitium 9

Exempla: Pater filiū et filiāe imperat; liberī patrī suō p̄rent.

1. Dominus serv _____ suō imperat; servus domin _____ su _____ p̄ret.
2. Domina ancill _____ suae imperat; ancilla domin _____ su _____ p̄ret.
3. Iulius Mēd _____ imperat; "Venī!" nec Mēdus e _____ p̄ret.
4. Mārcus sorōr _____ su _____ imperat; "Tacē, Iūlia!" neque ea fr̄tr _____
su _____ p̄ret.
5. Dux milit _____ imperat, militēs duc _____ su _____ p̄rent.
6. Rōmānī Gall _____ imperant; Gallī Rōmān _____ p̄rent.
7. C _____ dominō Dāvus p̄ret? Dominus c _____ Dāvus p̄ret est Iulius.

Exercitium 10

1. In Germāniā magnus exercit _____ Rōmānus est.
2. In exercit _____ Rōmānō multī militēs sunt.
3. Dux exercit _____ est quī exercit _____ dūcit.
4. Dux Rōmānus magnō exercit _____ imperat.
5. In Germāniā et in Britanniā magnī exercit _____ Rōmānī sunt, quī
contrā magnōs hostium exercit _____ pugnant.

6. Graeci et Galli iam exercit _____ Rōmānis p̄rent.
7. Multī Graeci et Galli in exercit _____ Rōmānis militant.
8. Ducēs exercit _____ Rōmānōrum ā militibus suis nōn discēdunt.

Exercitium 11

1. Militēs p̄lis et gladiis _____.
2. Puerī nōn armīs, sed _____ pugnant.
3. _____ est milēs quī ex equō pugnat.
4. Aemilius nōn eque, sed _____ est.
5. Gladius quī ā pedite _____ nōn est longus et _____, sed
et levis.
6. Gladius brevis nōn gravis, sed _____ est.
7. Pedes hastam longam et gravem _____ [= portāre] nōn potest.

8. Graeci et Rōmānī nōn sunt hominēs _____ ut Germānī _____ [=
atque] Britanni, quī Germāniam et Britanniam _____.
9. Prōvincia est _____ imperiī Rōmānī.
10. Dānuvius flūmen Germāniam ab imperiō Rōmānō _____.
11. Dānuvius est _____ imperiī Rōmānī.
12. Graecia _____ Graecōrum est.
13. Rōmānī _____ Germānōs pugnant; Germānī enim _____
Rōmānōrum sunt, ac _____ est inter Rōmānōs et Germānōs.
14. Hostēs exercitum Rōmānum _____ [= timent].
15. Quī exercitū imperat _____ exercitiūs est.
16. Hispanī, quī in _____ Rōmānō _____ [= militēs
sunt], nōn modo gladiōs et p̄la, sed etiam _____
_____ que ferunt.

Exercitium 12

1. Quid agunt militēs Rōmānī in Germāniā? ...
2. Quid agunt armīs militēs Rōmānī pugnant? ...
3. Quid est eque? ...
4. Aemiliusne eque est? ...
5. Quam longum est p̄lum Aemiliī? ...
6. Estne longus gladius eius? ...
7. Suntne Graeci hominēs barbarī? ...
8. Estne Germānia prōvincia Rōmāna? ...
9. Quid est prōvincia? ...
10. Quam prōvinciam Galli incolunt? ...
11. Quod flūmen Germāniam ā Galliā dividit? ...
12. Quae flūmina finēs sunt imperiī Rōmānī? ...
13. Quae est patria Germānōrum? ...
14. Cūr Rōmānī contrā Germānōs pugnant? ...
15. Cui exercitus Rōmānus p̄ret? ...

ac
arcus
barbarus
bellum
brevis
contrā
dividere
dux
eque
exercitus
ferre fertur
finis
gravis
hostis
incolere
levis
metere
militāre
pars
patria
pedes
pugnāre
pugnans
sagitta

gladius/hasta gravis	-is
scutum grave	-us/-a
	-um/-am
	-i/-ae
	-i/-ae
	-i/-a
	-um
	-i/-ae
	-os/-as
	-orum/-arum
	-is
	-a

gladius/hasta gravior
scutum gravius

-ior	-iores
-iorem	-iores
-ioris	-iorum
-iorī	-ioribus
-iore	-ioribus
-ias	-iora

altus
castra
defendere
dividere

Lectio tertia (versus 92-142)

Exercitium 13

1. Aemilius, qui milites fort _____ est, gladium brev _____ et lev _____ fert.
2. Militi fort _____ Rōmān _____ est gladius brev _____ et lev _____.
3. Milites Rōmān _____ gladiō brev _____ et lev _____ armātus est.
4. Rōmānī, milites fort _____, gladiōs brev _____ et lev _____ ferunt.
5. Militibus fort _____ Rōmān _____ sunt gladii brev _____ et lev _____.
6. Militēs Rōmān _____ gladiis brev _____ et lev _____ armātī sunt.
7. In anulō Aemiliae est gemma magn _____ et grav _____.
8. Aemilia gemmam habet magn _____ et grav _____.
9. Aemilia gemmā magn _____ et grav _____ ornātur.
10. Pretium gemmae magn _____ et grav _____ est sestertii centum.
11. Aemilia mult _____ gemmās grav _____ habet.
12. Magnum est pretium gemmarum grav _____.
13. *Ōs* vocabulum nōn long _____ sed brev _____ est; in hōc vocabulō brev _____ duae litterae sunt.
14. *Ōs* et *pēs* vocabula nōn long _____, sed brev _____ sunt.

Exercitium 14

1. Via Appia long _____ et lat _____ est quam via Latīna.
2. Muliae viae long _____ et lat _____ sunt quam via Latīna.
3. Saccus Syri lev _____ est quam saccus Léandri.
4. Syrus saccum lev _____ portat quam Léander.
5. In sacco lev _____ sunt pira.
6. *Iūlius* nōmen brev _____ est quam *Cornēlius*.
7. Litterae Graecae nōmina long _____ habent quam Latīnae.
8. Rōmānī plīis brev _____ et lev _____ pugnant quam Germānī.
9. Militēs Rōmānī fort _____ sunt quam Germānī et duci fort _____ pārent quam illi.
10. Dux Rōmānus fort _____ est quam dux Germānōrum et militibus fort _____ imperat quam ille.
11. *Cornēlius* equum fōrmōs _____ habet quam *Iūlius*; *Cornēlius* dominus equi fōrmōs _____ est.
12. Ornāmenta fēminam pulchram pulchr _____ facere possunt.
13. Quod ornāmentum pulchr _____ est quam anulus gemmātus?

Exercitium 15

1. Militēs Rōmānī in _____ habitant.
2. Circum castra vāllum et _____ est.
3. Vāllum prope X pedes _____ est et duo _____ [MM] _____ longum.
4. Via auae castra in duās partēs _____ centum pedēs _____ est.

5. Cum hostēs castra _____, Rōmānī _____ ascendunt.
6. Hostēs castra _____ nōn possunt, quia Rōmānī castra _____.
7. Hostēs pīla in castra _____ nōn possunt.
8. _____ [= equitēs] in hostēs _____ facit.
9. Hostēs arma ad terram iaciunt ac _____.
10. Milites _____ nōn fugi et sine _____ [= timōre] hostēs oppugnat.
11. Rhēnus est flūmen longum et lātum et _____.

Exercitium 16

1. Ubi habitant milites Rōmānī? ...
2. Ubi sunt castra in quibus Aemilius habitat? ...
3. Cūr nulli puerī in castris habitant? ...
4. Quid est circum castra Rōmāna? ...
5. Quam altum et quam longum est vāllum castrōrum? ...
6. Quot portae in castra dicunt? ...
7. Quam lāta via est inter duās portas? ...
8. Cum castra oppugnantur, quid agunt Rōmānī? ...
9. Quibus armis vāllum defenditur? ...
10. Quid facit milites fortis qui ab hoste petitur? ...
11. Quō fugiunt Germānī? ...
12. Cūr pīla Germānōrum procul iaci nōn possunt? ...
13. Cūr Germānia ā Rōmānis nōn expugnātur? ...
14. Num Rōma ab hostibus expugnāri potest? ...

Lectio grammatica (versus 143-225)

Exercitium 17

Dēclīnātiō quārta

Exemplum: *manus*, gen. sing. -ūs, f.

	Sing.	Plūr.	
1. Nōm.	<i>man</i>	<i>man</i>	nōm.
2. Acc.	<i>man</i>	<i>man</i>	acc.
3. Gen.	<i>man</i>	<i>man</i>	gen.
4. Dat.	<i>man</i>	<i>man</i>	dat.
5. Abl.	<i>man</i>	<i>man</i>	abl.
6. <i>Manibus</i> est _____ aut _____ plūrālis.			
7. <i>Manū</i> _____ aut _____ singulāris est.			
8. <i>Manū</i> _____ est.			
9. <i>Manum</i> _____ est.			
10. <i>Manus</i> _____ est.			
11. <i>Manūs</i> est _____ singulāris aut _____ plūrālis.			
12. <i>Manum</i> _____ est.			

Lectio grammatica

dēclīnātiō IV	(gen. -ūs)	Sing.	plūr.
nōm.	-us	-us	-ūs
acc.	-um	-um	-ūs
gen.	-ūs	-um	-uum
dat.	-uī	-ibus	-ibus
abl.	-ū	-ibus	-ibus

EXERCITIUM 18

Exemplum: *Murus altus. Porta alta. Vallum altum.*1. *Alтус -a -um* est _____ primae et secundae declinationis.

Singularis		Pluralis	
Masc.	Fem.	Masc.	Fem.
Nöm. <i>alt</i>	<i>alt</i>	<i>alt</i>	<i>alt</i>
Acc. <i>alt</i>	<i>alt</i>	<i>alt</i>	<i>alt</i>
Gen. <i>alt</i>	<i>alt</i>	<i>alt</i>	<i>alt</i>
Dat. <i>alt</i>	<i>alt</i>	<i>alt</i>	<i>alt</i>
Abl. <i>alt</i>	<i>alt</i>	<i>alt</i>	<i>alt</i>
Voc. <i>alt</i>			

8. Masculinum: *altus* est _____, *altum*_____ singularis aut _____ pluralis, *alte*9. Femininum: *alta* est _____, *altas* _____, *altam*_____ singularis aut _____ pluralis, *altam*10. Neutrum: *altum* est _____ aut _____ pluralis.11. Masculinum et neutrum: *altus* est _____ singularis, *altos*

_____ aut _____ pluralis est.

EXERCITIUM 19

Exemplum: *Saccus gravis. Gemma gravis. Scutum grave.*1. *Gravis -e* est adiectivum _____ declinationis.

Singularis		Pluralis	
Masc./Fem.	Neutr.	Masc./Fem.	Neutr.
Nöm. <i>grav</i>	<i>grav</i>	<i>grav</i>	<i>grav</i>
Acc. <i>grav</i>	<i>grav</i>	<i>grav</i>	<i>grav</i>
Gen. <i>grav</i>	<i>grav</i>	<i>grav</i>	<i>grav</i>
Dat. <i>grav</i>	<i>grav</i>	<i>grav</i>	<i>grav</i>
Abl. <i>grav</i>	<i>grav</i>	<i>grav</i>	<i>grav</i>

7. Masculinum et femininum: *gravis* est _____ aut _____ singularis, *gravem* _____ aut _____ pluralis.8. Neutrum: *grave* est _____ aut _____ singularis, *gravia* _____ aut _____ pluralis, *gravis* _____ aut _____ pluralis.9. *Gravis* _____ aut _____ singularis est.10. *Gravibus* _____ aut _____ pluralis est.11. *Gravium* _____ est.

EXERCITIUM 20

Comparativus

Exemplum: *Gladius longior. Via longior. Pulum longius.*1. *Longior -ius -ioris* est _____ adiectivi.

Singularis		Pluralis	
Masc./Fem.	Neutr.	Masc./Fem.	Neutr.
Nöm. <i>longior</i>	<i>longius</i>	<i>longior</i>	<i>longior</i>
Acc. <i>longior</i>	<i>longius</i>	<i>longior</i>	<i>longior</i>
Gen. <i>longior</i>	<i>longior</i>	<i>longior</i>	<i>longior</i>
Dat. <i>longior</i>	<i>longior</i>	<i>longior</i>	<i>longior</i>
Abl. <i>longior</i>	<i>longior</i>	<i>longior</i>	<i>longior</i>

7. Masculinum et femininum: *longior* est _____ singularis, *longiorem* _____ aut _____ pluralis.8. Neutrum: *longius* est _____ aut _____ singularis, *longiora* _____ aut _____ pluralis.9. *Longiore* _____ aut _____ pluralis.10. *Longior* _____ est.11. *Longioribus* est _____ aut _____ pluralis.12. *Longioris* _____ est.13. *Longiorum* est _____.

CAPITULUM TERTIUM DECIMUM

Lectio prima (versus 1-45)

EXERCITIUM 1

- _____ mēnsis [I] est.
- _____ mēnsis [II].
- _____ mēnsis [III].
- _____ mēnsis [IV].
- _____ mēnsis [V].
- _____ mēnsis [VI].
- _____ mēnsis [VII].
- _____ mēnsis [VIII].
- _____ mēnsis [IX].
- _____ mēnsis [X].
- _____ mēnsis [XI].
- _____ mēnsis [XII].

decimus	duodecimus
nönus	octāvus
přimus	quārtus
quintus	secundus
septimus	sextus
tertius	undecimus

Lectio I

Cap. XIII

aequus
annus
diēs
dimidius
ducentī
duodécimgrātā
erat
faciēs
finis
hōra
igītur
inīfūm
item
māne
mēnsis
merīdiēs
nōmināre
nunc
nox
postēmum
saeculum
sexāginā
tempus
trecentī
trīgintā
tunc
ūndecim
ūndécimgrātā
vel
vesper

Exercitium 2

1. _____ dividitur in duodecim mēnsēs.
2. Ianuārius _____ annī prīmus est.
3. December est mēnsis annī _____.
4. In annō sunt _____ quīnque [CCCLXV].
5. _____ est centum annī; duo saecula sunt _____ [CC] annī.
6. Centum annī _____ saeculum est longum _____ [= nōmen habet].
7. Mēnsis Ianuārius ā deō Iānō _____ [= nōmen habet].
8. Iānus est deus Rōmānus cui duae _____ sunt.
9. Tempore antiquō Mārtius mēnsis prīmus _____.
10. _____ [= illō tempore] Octōber mēnsis octāvus erat.
11. _____ autem Ianuārius est mēnsis prīmus; Octōber _____ [= ergō O.] mēnsis decimus est.
12. Februārius _____ [XXVIII] aut _____ diēs habet.
13. Cēterī _____ [XI] mēnsēs longiorēs sunt.
14. Aprilis _____ [XXX] diēs habet; _____ Iūnius XXX diēs habet.
15. Sex mēnsēs sunt _____ pars annī.
16. Prīma pars diēi est _____.
17. Diēs est tempus ā māne ad _____.
18. _____ est tempus ā vesperō ad māne.
19. Māne est _____ diēi, vesper _____ diēi est.
20. Diēs in duodecim _____ dividitur.
21. Hōra sexta, quae _____ nōminātur, diem dividit in duās _____ partes.

Exercitium 3

1. Quot mēnsēs sunt in annō? ...
2. Quī mēnsis annī prīmus est? ...
3. Quī est mēnsis annī postēmus? ...
4. Quot diēs habet annus? ...
5. Num homō ducentōs annōs vivere potest? ...
6. A quō nōminātur mēnsis Ianuārius? ...
7. Quot oculos et quot ōra habet deus Iānus? ...
8. Cūr mēnsis nōnus September nōminātur? ...
9. Quot diēs habet mēnsis September? ...
10. Quam longus est mēnsis Octōber? ...
11. Estne mēnsis Februārius longior quam Mārtius? ...
12. Quae est pars diēi postēma? ...
13. In quot hōrās dividitur diēs? ...
14. Quot mēnsēs sunt dimidia pars annī? ...

Exercitium 4

Exemplum: Italia duās hōrās dormit.

1. Homō sānus centum ann _____ vivere potest.
2. Nēmō ducent _____ ann _____ vivit.
3. Canis duodecim ann _____ vivere potest.
4. Mēdus mult _____ hōr _____ in sōle ambulat.
5. Aemilius sex mēns _____ in Germāniā militat.
6. Quīntus trēs di _____ et trēs noct _____ in lectō iacet.
7. Militēs pauc _____ hōr _____ dormiunt.

Lectiō securunda (versūs 46-101)

Exercitium 5

1. Nullus mēnsis brev _____ est quam Februārius: is mēnsis annī brev _____ est.
2. Sol est stellā clār _____ quam cēterae stellae: sol stellā clār _____ est.
3. Nilus flūmen long _____ et lāt _____ est quam cētera flūmina Afrīcae: id flūmen Afrīcae long _____ et lāt _____ est.
4. Nullī militēs fort _____ sunt quam Rōmānī: Rōmānī militēs fort _____ sunt.
5. *Tiberius* praenōmen long _____ est quam cētera praenōmina: id praenōmen Latīnum long _____ est.
6. Verba *ire* et *dare* breviora sunt quam cētera verba Latīna: ea verba Latīna brev _____ sunt.
7. Merīdiē sol alt _____ in caelō est quam ante et post merīdiem: merīdiē sol alt _____ est in caelō.
8. Mēdus: "Nulla fēmina tam fōrmōsa aut tam proba est quam Lydia: ea fēmina fōrmōs _____ ac prob _____ est!"

Exercitium 6

1. Di _____ est tempus ā māne ad vesperum.
2. Hōra sexta di _____ dividit in duās aequās partes.
3. Vesper est finis di _____.
4. Di _____ prīmō mēnsis Septembris nōmen est kalendae Septembris.
5. Di _____ quīntō decimō post Iūnam novam Iūna plēna est.
6. Aestāte di _____ longiorēs sunt quam noctēs.
7. Annus CCCLXV di _____ habet; numerus di _____ magnus est.
8. Prīmus mēnsium di _____ nōmina sunt kalendae Ianuāriae, *Februāriae, Martiae, Aprilēs,* cētera.
9. Mēnsēs incipiunt ab iis di _____ quī kalendae dicuntur.

accūsātīvus temporis

Lectiō II

-ior	-issimus
-ius	-issima
-iorēs	-issimū
-iora	-issima
-ēs	-ēs
-em	-ēs
-ei	-erum
-ei	-ebus
-ē	-ebus

aequinoctium
aestas
atque
autumnus
calidus
clarus
exiguus
forma
frigidus
glaciēs
hiems
idūs
illūstrāre
imber
incipere
kalendae
lacus
lūna
lūx
nix
nōnae
obscurus
operire
stella
tōtus
urbs
vēr

Lectiō III

(nunc) est sunt
(tunc) erat erant

Exercitium 7

1. Nōn sol, sed _____ et _____ lūcent nocte.
2. _____ lūnae ā solē venit; itaque lūna nōn tam _____ est quam sol.
3. Sol terram et lūnam lūce suā _____.
4. Nōn _____ lūna lūce solis illūstrātur; ea pars lūnae quae nōn illūstrātur _____ est.
5. Cum lūna nova est, _____ [= parva] pars eius vidētur.
6. Lūna dimidia _____ habet litterae D.
7. Diēs mēnsis I dicitur _____, V aut VII _____, XIII aut XV _____.
8. A. d. VIII kal. Apr. et a. d. VIII kal. Oct. _____ dicuntur, nam iīs diēbus nox aequa est _____ diēs.
9. Tempora anni sunt vēr, _____, autumnus, _____.
10. _____ ā Mārtiō, _____ ā Septembrī _____ [= initium faci].
11. Aestas nōn tempus _____, sed tempus _____ est.
12. Eō tempore multī Rōmānī _____ [: Rōmān] reliquunt.
13. Hieme nōn solum _____, sed etiam _____ dē nūbibus cadit.
14. Hieme _____ Germāniae glaciē _____ lacuum lūdunt.
15. Germānī puerī super _____ lacuum lūdunt.

Exercitium 8

1. Unde venit lūx lūnae? ...
2. Num tōta lūna solē illūstrātur? ...
3. Quī dicitur diēs tertius decimus mēnsis Aprilis? ...
4. Quō mēnse longissimī sunt diēs? ...
5. Quae sunt quattuor tempora anni? ...
6. Ā quō mēnse incipit annus? ...
7. Quod anni tempus incipit ā mēnse Decembrī? ...
8. Quī mēnsis anni frigidissimus est? ...
9. Cūr multī hominēs urbem reliquunt aestāte? ...
10. Quando folia dē arboribus cadunt? ...
11. Quando arborēs novīs foliis ōnantur? ...
12. Quī diēs anni brevissimus est? ...

Lectiō tertia (versūs 102-149)

Exercitium 9

1. Antiquis temporibus Mārtius mēnsis p̄rimus _____.
2. September, quī nunc mēnsis nōnus _____, tunc mēnsis septimus _____.
3. Tunc Rōma urbs nōn tam pulchra _____ quam nunc _____.
4. Tunc Rōmānī pauciores _____ quam nunc _____.
5. Ante tempus Caesaris mēnsī septimō nōmen _____ Quintilis.

Exercitium 10

1. Aestāt _____ diēs longiorēs sunt quam hiem _____.
2. Mēns _____ Mārti _____ et mēns _____ Septembr _____ diēs aequi sunt ac noctēs.
3. Hōr _____ sext _____ vel meridi _____ sol altissimus est.
4. Quando lūcet lūna? Lūna noct _____ lūcet.
5. Di _____ octāv _____ post lūnam novam lūna dimidia est.
6. Vēr _____ arborēs novīs foliis ōnantur.
7. E _____ tempor _____ avēs nidōs faciunt.

Exercitium 11

1. Esne Quintus in cubiculō suō? ...
2. Esne obscurum cubiculum Quintī? ...
3. Cūr Aemilia fenestram claudit? ...
4. Cūr Quintus hōrās longās esse putat? ...
5. Quod tempus est annī? ...
6. Ā quō nōminātur mēnsis Iūlius? ...
7. Quod nōmen eī mēnsī erat ante tempus Caesaris? ...
8. Num Iūlius vel Quintilis mēnsis quīntus est? ...
9. Cūr Quintus dormire nōn potest? ...
10. Ubi sol lūcet cum nox est in Italiā? ...
11. Quando hominēs dormiunt? ...
12. Quae urbs est caput imperī Rōmānī? ...

Lectiō grammatica (versūs 150-176)

Exercitium 12

Dēclīnātiō quīnta

Exemplum: *diēs*, gen. sing. -*eī*, m.

	Sing.	Plūr.
1. Nōm.	<i>di</i>	<i>di</i>
2. Acc.	<i>di</i>	<i>di</i>
3. Gen.	<i>di</i>	<i>di</i>
4. Dat.	<i>di</i>	<i>di</i>
5. Abl.	<i>di</i>	<i>di</i>
6. Diē est _____	_____	_____
7. Diēbus _____	_____	_____
8. Diē est _____	_____	_____
9. Diem _____	_____	_____
10. Diērum _____	_____	_____
11. Diēs est _____	_____	_____

ablativus temporis

dēclīnātiō v (gen. - <i>eī</i>)	sing.	plūr.
nōm.	- <i>ēs</i>	- <i>ēs</i>
acc.	- <i>em</i>	- <i>ēs</i>
gen.	- <i>eī</i>	- <i>eorum</i>
dat.	- <i>eī</i>	- <i>eibus</i>
abl.	- <i>e</i>	- <i>eibus</i>

Lectiō grammatica

Exercitium 13

Exempla: *Februarius mensis brevis est, brevior quam ceteri mensis:*

Februarius mensis anni brevissimus est.

- positivus (pos.)
comparativus (comp.)
superlativus (sup.)
- pos. -us -a -um / -is -e
comp. -ior -ius
sup. -issimus -a -um

1. Brevis -e positivus est; brevior -ius _____ est; brevissimus -a -um est	Masc.	Fem.	Neutr.
2. Pos. _____	alt _____	alt _____	alt _____
3. Comp. _____	alt _____	alt _____	alt _____
4. Sup. _____	alt _____	alt _____	alt _____
5. Pos. _____	brev _____	brev _____	brev _____
6. Comp. _____	brev _____	brev _____	brev _____
7. Sup. _____	brev _____	brev _____	brev _____

CAPITVLVM QVARTVM DECIMVM

Lectio I

Lectio prima (versus 1-32)

Exercitium 1

Exempla:

Uter servus, Davusne an Medus?

Uterque servus: et Davus et Medus.

alter -era -erum:

aut A aut B

uter -utra -utrum-que:

et A et B

neuter -tra -trum:

nec A nec B

- Duo pueri in hortum eunt, _____ puer ambulat, _____ currit. _____ e duobus pueris currit? Quintus currit. _____ ambulat?
- Iulius: "Curte, Marce!" Iam _____ puer currit, et Marcus et Quintus; _____ puer ambulat, nec Marcus nec Quintus.
- Aemilia et Lydia sunt duae feminae: _____ femina Romana est, _____ Graeca.
- _____ e duobus feminis est Graeca? Lydia est Graeca.
- _____ femina pulchra est, et Aemilia et Lydia; _____ femina foeda est, nec Aemilia nec Lydia.
- Nilus et Rhenus sunt duo flumina: _____ flumen in Africa est, _____ in Europa.
- _____ e duobus fluminibus in Africa est, Nilusne an Rhenus? Nilus in Africa est.
- _____ flumen magnam est, et Nilus et Rhenus; _____ flumen parvum est, nec Nilus nec Rhenus.

Exercitium 2

- Uterque puer in lecto _____ [= iacet].
- Uter puer dormit, Marcusne _____ Quintus?
- Marcus dormit, sed Quintus _____.
- Marcus non aegrotat, sed _____.
- Aer frigidus per fenestram _____ intrat.
- Fenestra Quinti non aperta, sed _____ est.
- Puer vigilans _____ canere audit: "Cucurui!"
- Davus: "_____ pes tuus se habet _____ [= hoc die]?"
- Quintus: "Da _____ aquam, Dave!" Davus ei aquam dat.

Exercitium 3

- Cur Marcus quietus in lecto suo cubat? ...
- Cur alter puer vigilat nec dormire potest? ...
- Uter e duobus pueris aegrotat? ...
- Pese solium dolet Quinto? ...
- Suntne magna cubacula puerorum? ...
- Uter puer fenestra aperta dormit? ...
- Cur fenestra Quinti clausa est? ...
- Quid audit Quintus? ...
- Cur Marcus gallum non audit? ...
- Quid gallus canens salutat? ...
- Quem vocat Quintus? ...
- Quomodo se habet pes Quinti hodie? ...
- Cur Quintus noctem longam esse putat? ...
- Quid Davus puero aegro dat? ...

Lectio secunda (versus 33-74)

Exercitium 4

Exempla:

Servus ambulans = servus qui ambulat; servi ambulantes = servi qui ambulant.

Membrum dolens = membrum quod dolet; membra dolentia = membra quae dolent.

Puella canens = puella quae canit; puellae canentes = puellae quae canunt.

Puer dormiens = puer qui dormit; pueri dormientes = pueri qui dormiunt.

1. Puella plorans = puella plorans; puellae plorantes = puellae plorantes.

2. Puer ridens = puer qui ridet; pueri ridentes = pueri qui rident.

3. Cor palpitans = cor quod palpat; corda palpitantia = corda quae palpitant.

Lectio II

- [1] -ans -antes
[2] -ens -entes
[3] -eus -entis
[4] -iens -ientis

rēs	rēs
rem	rēs
rei	rerum
rei	reribus
re	reribus

Exercitium 9

1. Sine pecuniā nullā r_____ emī potest.
2. Mēdus Lydiae r_____ pulchram emit.
3. Pretium eius r_____ est centum sēstertii.
4. Ei r_____ nōmen est 'ānulus gemmātus'.
5. Eā r_____ ornātur digitus.
6. In tabernis Rōmānis multae r_____ emī possunt.
7. Quī magnam pecūniam habet multās r_____ emere potest.
8. Magnus est numerus eārum r_____ quae Rōmae emī possunt.
9. Villa Iulii multīs r_____ pulchris ornātur.

Exercitium 10

1. Quid est toga? ...
2. Utrum braccium virō togātō nūdum est? ...
3. Cūr miles Rōmānus togam nōn gerit? ...
4. Quid miles manū sinistra gerit? ...
5. Cūr Marcus calceos poscit? ...
6. Quō eunt Dāvus et Mārcus? ...
7. Quī sunt in atrio? ...
8. Quid est ante parentēs? ...
9. Quō it Aemilia? ...
10. Quid māter filiō aegrotantī dat? ...
11. Quid pater dat filiō valentī? ...
12. Quās rēs Mārcus secum fert? ...
13. Quis cum pueris ire solet? ...
14. Quid dicit puer discēdēns? ...
15. Quid pater responderet? ...

Lectiō grammatica

participium (part.)

- [1] -ans -antis
 [2] -ens antis
 [3] -ens -entis
 (-is entis)
 [4] -is -entis

Lectiō grammatica (versūs 133-150)

Exercitium 11

1. *Vocāre* infinitivus est. *Vocāns* est _____ sunt.
2. *Vidēns*, *pōnēns*, *audiēns* _____ sunt.
3. Infinitivus *volāre*, participium *volāns*.
4. Infinitivus *sedere*, participium *sedēns*.
5. Participium *dūcēns*, infinitivus *dūcere*.
6. Participium *veniēns*, infinitivus *venire*.
7. Participium *faciēns*, infinitivus *facere*; item participium *capiens*, *iaciēns*, *fugiēns*, *pariens*, *accipiēns*, *aspiciēns*, infinitivus *capere*, *iacere*, *fugere*, *parere*, *accipere*, *aspicere*.

	Singularis	Neutr.	Pluralis	Neutr.
	Masc./Fem.		Masc./Fem	
8. Nōm.	<i>volāns</i>	<i>vol</i>	<i>vol</i>	<i>vol</i>
9. Acc.	<i>vol</i>	<i>vol</i>	<i>vol</i>	<i>vol</i>
10. Gen.	<i>vol</i>	<i>vol</i>	<i>vol</i>	<i>vol</i>
11. Dat.	<i>vol</i>	<i>vol</i>	<i>vol</i>	<i>vol</i>
12. Abl.	<i>vol</i>	<i>vol</i>	<i>vol</i>	<i>vol</i>
13. Nōm.	<i>canēns</i>	<i>can</i>	<i>can</i>	<i>can</i>
14. Acc.	<i>can</i>	<i>can</i>	<i>can</i>	<i>can</i>
15. Gen.	<i>can</i>	<i>can</i>	<i>can</i>	<i>can</i>
16. Dat.	<i>can</i>	<i>can</i>	<i>can</i>	<i>can</i>
17. Abl.	<i>can</i>	<i>can</i>	<i>can</i>	<i>can</i>
18. Masculinum et femininum: <i>volāns</i> , <i>canēns</i> est	singularis <i>volantem</i> , <i>canentem</i> _____ aut _____ <i>volantēs</i> , <i>canentēs</i> _____ aut _____ plurālis.			
19. Neutrum: <i>volāns</i> , <i>canēns</i> _____ aut _____ singularis est, <i>volantia</i> , <i>canentia</i> _____ aut _____ plurālis.				
20. <i>Volante</i> , <i>canente</i> _____ aut _____ est.				
21. <i>Volantī</i> _____ aut _____ singularis est, <i>volantibus</i> _____ aut _____ plurālis.				
22. <i>Volantis</i> , <i>canentis</i> est _____ plurālis.				

CAPITULUM QUINTUM DECIMUM

Lectiō prima (versūs 1-40)

Exercitium 1

1. Dēlia: "Ego laeta _____. Nōne tū laeta _____, Syra?"
2. Syra: "_____ laeta nōn _____. Cūr tū laeta _____, Dēlia?"
3. Dēlia: "Laeta _____, quia Léander mē amat: _____ amicus meus _____; _____ amica eius _____."
4. Dēlia amicum habe _____, itaque _____ laeta _____.
5. Dēlia: "Nōne tū amicum habe _____, Syra?"
6. Syra: "Ego amicum nōn habe _____."
7. Dēlia: "Cūr amicum nōn habe _____?"
8. Syra: "Amicum nōn habe _____, quia fōrmōsa nōn _____ amicum habe _____, quia fēmina fōrmōsa _____."

masc./fem.	sing.	plūr.
nōm. -ns	-ntēs	-ntēs
acc. -ntem	-ntēs	-ntēs
gen. -ntis	-ntium	-ntium
dat. -nti	-ntibus	-ntibus
abl. -ntē	-ntibus	-ntibus
neutr.		
nōm. -ns	-ntia	-ntia
acc. -ns	-ntia	-ntia
gen. -ntis	-ntium	-ntium
dat. -nti	-ntibus	-ntibus
abl. -ntē	-ntibus	-ntibus

Cap. XV

Lectiō I

ego	sum	habeo
tū	es	habēs
is/ea	est	habet

antequam
at
cōnsidere
discipulus
exclāmāre
iānuā
hūctus
magister
nōndum
pūnīre
sella
sevētus
statim
tacitus
tum
virga

Exercitium 2

- Diodōrus _____ Mārci est; Mārcus _____ Diodōri est.
- Diodōrus puerōs _____ verberat; eō modō magister discipulōs improbōs _____ solet.
- Diodōrus enim magister _____ est.
- Sextus p̄rimus ad _____ advenit.
- Magister intrāns discipulū salūtāt eumque _____ iubet: "Salvē, Sexte! _____!"
- _____ [= deinde] Sextus in _____ suā cōnsīdit.
- Discipulus _____ [= facēns] ante magistrum sedet.
- Sextus iam adest, _____ [= sed] cēteri discipuli _____ adsunt.
- Magister irātus _____; "Ō, discipulōs improbōs...!"
- Titus _____ [= ostium] pulsāt _____ Iūdum intrat.
- Titus non _____ intrat, sed p̄rimum iānuam pulsāt.

Exercitium 3

- Quō it̄ Mārcus? ...
- Quis est Diodōrus? ...
- Cūr Mārcus magistrum suum metuit? ...
- Quōmodo magister discipulōs improbōs pūnīt? ...
- Cui discipulī p̄rent? ...
- Quis discipulus p̄rimus ad Iūdum advenit? ...
- Quid facit Sextus cum magister intrat? ...
- Cūr irātus est magister? ...
- Estne Sextus discipulus improbus? ...
- Quid facit Titus antequam Iūdum intrat? ...
- Quid magister eum facere iubet? ...
- Cūr Titus Iūbrum suum nōn habet? ...
- Tūne magister/magistra an discipulus/discipula es? ...

Lectiō II

Lectiō secunda (versūs 41-95)

Exercitium 4

- Léander saccum port _____; item Syrus saccum port _____.
- Dāvus et Ursus lectīcam cum dominō port _____.
- Léander: "Saccus quem tū port _____, Syre, levior est quam is quem ego port _____."
- Dāvus: "Saccī quōs vōs port _____, Syre et Léander, leviorēs sunt quam lectīca quam nōs port _____."
- Iūlia can _____ . Puerī nōn can _____, sed rīd _____, quod Iūliam canere aud _____, nam puerī eam male canere put _____.
- Iūlia: "Cūr vōs rīd _____, puerī, cum mē canere aud _____? Nōnne mē bene canere put _____?"

- Mārcus: "Nōs rīd _____ cum tē canere aud _____, Iūlia, quia tē male canere put _____!"
- Quintus: "Ego nōn rīd _____ cum tē canere aud _____."
- Iūlia: "Aud _____ ne, Mārcē? Quintus nōn rīd _____ cum mē canere aud _____, Cūr tū nōn rīd _____, Quīnte? Tūne mē bene canere put _____?"
- Quintus: "Ego put _____ tē vocem satis pulchram habēre. Nōn male can _____, ut parva puella."
- Iūlia: "Ego bene can _____, at vōs male can _____!"
- Quintus: "Nōs nōn male can _____, ut magni puerī!"

Exercitium 5

- Mārcus (ad Sextum et Titum): "_____ magistrum nōn salūtātis..."
- Sextus et Titus: "Id _____ nōn est: _____ magistrum salūtāmus..."
- Magister: "Vērum dicitis, _____ Mārcus dicit vērum nōn est."
- Magister irātus _____ Mārci verberat.
- Tergum est pars corporis _____.
- Mārcus nōn lacrimat, neque enim lacrimāre puerō Rōmānō _____.
- Magister eum verberāre _____, atque puer ad sellam suam _____.
- _____ [= cūr] Mārcus nōn cōnsīdit? Nōn cōnsīdit, quia pars tergi eī dolet.
- Quintus nōn in ludō, sed _____ est.
- Mārcus: "Quintus dicit '_____ aegrum esse'."
- Magister: "_____ aeger est, in Iūdum ire nōn potest."
- Magister Mārcum Titō tabulam _____ iubet.
- Magister: "Necesse est tē pūnīre, _____ tabulam nunc reddis Titō!"

Exercitium 6

- Quis discipulus postremus advenit? ...
- Mārcusne magistrum salūtāt? ...
- Cūr magister Mārcum verberat? ...
- Cūr Mārcus nōn lacrimat? ...
- Quō magister puerum redire iubet? ...
- Cūr Mārcus nōn cōnsīdit? ...
- Quid est tergum? ...
- Ubi est frāter Mārci? ...
- Cūr Quintus in Iūdum ire nōn potest? ...
- Quid magister puerōs iubet? ...
- Cūr Mārcus Iūbrum Titī habet? ...
- Cūr Titus nōn potest mālum reddere Mārcō? ...

[4] -iō
-is
-it
-iunt

convenire
desinere
domi
inferior
nisi
nōs
posterior
quid
quod
reddere
redire
sē
sī
tergum
vērum
vōs

ego	nōs
tū	vōs
is	ī
sum	sumus
es	estis
est	sunt
possum	possumus
potes	potestis
potest	possunt

Lectio tertia (versus 96–128)

Exercitium 7

- Dāvus et Ursus, quī dominum vehunt, iam fessi _____.
- Syrus et Léander saccōs vehunt; _____ nondum fessi _____.
- Dāvus: "Nōs fessi _____ Nōne vōs fessi _____, Syre et Léander?"
- Syrus: "_____ fessi nōn _____. Cūr _____ fessi _____, Dāve et Urse?"
- Ursus: "Nōs fessi _____, quia dominus gravis _____."
- Dāvus: "Sī Dominus dormit; _____ quoque fessus _____."
- Ursus: "_____ quī vehitur fessus esse nōn pot _____."
- Servī, quī dominum portāre iam nōn pos _____, lecticam in viā pōnunt. Dominus excitātur.
- Iūlius: "Cūr hic consistimus? Ubi _____?"
- Dāvus: "In monte _____. Iam tē portāre nōn pos _____, domine."
- Iūlius: "Quid mē portāre nōn pot _____?"
- Dāvus: "Tē portāre nōn pos _____, quia nimis gravis _____."
- Iūlius: "Ego gravis nōn _____, nec lectīca gravis _____."
- Ursus: "Sine tē lectīca gravis nōn _____. Tūne apud lectīcam ambulāre pot _____?"
- Iūlius: "Fessus _____; ambulāre nōn pos _____."
- Dāvus: "_____ nōn tam fessus _____ quam nōs _____."
- Iūlius: "Verum dicitis: ego nōn tam fessus _____ quam vōs _____, sed _____ dominus _____, servī _____."

Exercitium 8

- Magister librorum aperit ac _____ incipit.
- Dum magister recitat, _____ discipulī dormiunt [= nūllus discipulus vīgilat].
- Discipulī tam bene dormiunt quam domī in _____ [= parvis lectis].
- Ergō posteriōrem librī partem nōn audiunt, sed tantum _____ partem.
- Magister eōs verberat. Discipuli: "Cūr _____ verberās?"
- Magister: "_____ verberō, quod aliō modō _____ excitāre nōn possum."
- In lūdō dormīre nōn _____.

Exercitium 9

- Quid facit magister antequam recitare incipit? ...
- Tōtūne librorum audiunt discipulī? ...
- Cūr nōn audiunt posteriōrem librī partem? ...
- Cūr magister recitare dēsinit? ...
- Quōmodo magister discipulōs excitat? ...
- Quid Mārcus dicit magistro irātō? ...
- Quōmodo magister discipulōs pūnit? ...
- Cūr discipulī nōn cōnsidunt? ...
- Cūr magister eōs ante sellās strāre iubet? ...
- Quid magister sedēns recitat? ...
- Nūm in lūdō dormīre licet? ...
- Quid est lectulus? ...
- Tūne stāns dormīre potes? ...
- Ubi vōs dormīre solētis, discipulī? ...

Lectio grammatica (versus 129–170)

Exercitium 10

- Vocā, vocālmus _____ prima est.
- Vocālis, vocāltis _____ est.
- Vocālt, vocālnit _____ est.
- Vocā, vocālmus _____ singularis est; vocālmus est _____ plūrālis.
- Vocālis _____ secunda _____ est; vocāltis est _____.
- Vocālt persōna _____ est; vocālnit est _____.

	Sing.	Plūr.	Sing.	Plūr.	Sing.	Plūr.
7. Pers. 1	am	am	vid	vid	aud	aud
8. Pers. 2	am	am	vid	vid	aud	aud
9. Pers. 3	am	am	vid	vid	aud	aud
10. Pers. 1	dūc	dūc	fac	fac	s	s
11. Pers. 2	dūc	dūc	fac	fac	es	es
12. Pers. 3	dūc	dūc	fac	fac	es	s

persōna (pers.)	
sing. plūr	
pers. 1 -ō	-imus
pers. 2 -s	-itis
pers. 3 -r	-nt
[1]	1 -ō -āmus
	2 -ās -ātis
	3 -at -ant
[2]	1 -eō -ēmus
	2 -ēs -ētis
	3 -et -ent
[3]	1 -(i)ō -imus
	2 -is -itis
	3 -it -(i)unt
[4]	1 -iō -īmus
	2 -īs -ītis
	3 -it -iunt

Lectio grammatica